Πρὸς Τίτον

Παῦλος, δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ $\mathbf{1}$ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν $\mathbf{2}$ ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς $\mathbf{3}$ ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὁ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, Τίτῷ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν: χάρις, ἔλεος, έἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν¹³ κατέλιπόν¹⁴ σε ἐν Κρήτη,¹⁵ ἴνα τὰ λείποντα¹⁶ ἐπιδιορθώση,¹⁷ καὶ 5 καταστήσης¹⁸ κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην:¹⁹ εἴ τίς ἐστιν 6 ἀνέγκλητος,²⁰ μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορία²¹

¹ ἐκλεκτός, chosen, elect. ² ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ³ εὐσέβεια, ας, ἡ, godliness, piety. ⁴ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁵ ἀψευδής, unable to lie, truthful. ⁶ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ⁷ ἐπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ⁸ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ⁹ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ¹⁰ γνήσιος, genuine, true. ¹¹ κοινός, common, unclean. ¹² ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹³ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁴ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁵ Κρήτη, ης, ἡ, Crete. ¹⁶ λείπω, leave, leave behind. ¹⁷ ἐπιδιορθόω, set right, correct in addition. ¹⁸ καθίστημι, set, constitute. ¹⁹ διατάσσω, command, give orders to. ²⁰ ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ²¹ κατηγορία, ας, ἡ, accusation, charge.

Πρὸς Τίτον 1:7

ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ 7 οἰκονόμον: μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, αλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σωφρονα, δίκαιον, σοιον, εγκρατῆ, άντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς 9 καὶ παρακαλεῖν ἐν τῆ διδασκαλί τῆ ὑγιαινούση, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ελέγχειν.

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ 10 ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν: ά οἴτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν, ^{25} 11 διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους γάριν. Εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος 12 αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες ά ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. Η 13 μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. Αι' ἣν αἰτίαν ελεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ίνα

¹ἀσωτία, ας, ἡ, dissipation, debauchery. ²ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ³ἐπίσκοπος, ου, ὁ, superintendent, overseer. ⁴ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ⁵οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁶αὐθάδης, self-willed, stubborn. ⊓ὀργίλος, inclined to anger, quick tempered. πάροινος, ου, ὁ, addicted to wine, drunken. πλήκτης, ου, ὁ, bully, contentious person. ¹¹ αἰσχροκερδής, greedy of base gain, avaricious. ¹¹ φιλόξενος, hospitable. ¹² φιλάγαθος, loving what is good. ¹³ σώφρων, self-controlled, sensible. ¹⁴ ὅσιος, righteous, pious. ¹⁵ ἐγκρατής, self-controlled, disciplined. ¹⁶ ἀντέχομαι, hold, hold fast. ¹⁻ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹8 ὑγιαίνω, be in good health, am well. ¹⁰ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ²⁰ ἐλέγχω, convict, reprove. ²¹ ματαιολόγος, ου, ὁ, talking idly, and empty talker. ²² φρεναπάτης, ου, ὁ, deceiver, misleader. ²³ μάλιστα, especially, most of all. ²⁴ ἐπιστομίζω, silence, stop the mouth. ²⁵ ἀνατρέπω, overturn, upset. ²⁶ αἰσχρός, shameful, base. ²² κέρδος, ους, τό, gain, profit. ²² χάριν, in favor of, for the pleasure of. ²⁰ Κρής, ητός, ὁ, Cretan. ³⁰ ἀεί, always, ever. ³¹ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ³²γαστήρ, τρος, ἡ, belly, womb. ³³ ἀργός, inactive, idle. ³⁴ ἀληθής, true, unconcealed. ³⁵ αἰτία, ας, ἡ, cause, reason. ³⁶ ἀποτόμως, severely, rigorously.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 1:14

ύγιαίνωσιν¹ ἐν τῆ πίστει, μὴ προσέχοντες² Ἰουδαϊκοῖς³ μύθοις,⁴ καὶ ἐντολαῖς 14 ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων⁵ τὴν ἀλήθειαν. Πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς: 15 τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν: ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν¹ εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις 16 ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ¹ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς² καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.¹3

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῆ ὑγιαινούση διδασκαλία: πρεσβύτας νηφαλέους 2 εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῆ πίστει, τῆ ἀγάπη, τῆ ὑπομονῆ: 3 πρεσβύτιδας ὁσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἱνα σωφρονίζωσιν τὰς νέας ^{27} Φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουρούς, ἱ ἀγαθάς, 5

¹ ὑγιαίνω, be in good health, am well. ²προσέχω, take head of, attend to. ³ Ἰουδαϊκός, Jewish, Judaic. ⁴ μῦθος, ου, ὁ, fable, myth. ⁵ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ⁶ καθαρός, clean, pure. ⁻ μιαίνω, stain, defile. ễ ἄπιστος, unbelieving, faithless. ⁰ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹¹ ὁμολογέω, confess, profess. ¹¹ βδελυκτός, abhorrent, detestable. ¹² ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ¹³ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ¹⁴ πρέπω, be clearly seen, be fitting. ¹⁵ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁶ πρεσβύτης, ου, ὁ, old man. ¹⁻ νηφαλέος, sober, temperate. ¹8 σεμνός, honorable, dignified. ¹⁰ σώφρων, self-controlled, sensible. ²⁰ πρεσβύτις, ιδος, ἡ, older woman, elderly lady. ²¹ ὡσαύτως, likewise. ²² κατάστημα, τος, τό, behavior, demeanor. ²³ ἱεροπρεπής, reverent. ²⁴ δουλόω, enslave, bring under subjection. ²⁵ καλοδιδάσκαλος, teaching what is good. ²⁶ σωφρονίζω, encourage, advise. ²² νέος, new, young. ²8 φίλανδρος, love for a husband. ²९ φιλότεκνος, loving one's children. ³⁰ ἀγνός, pure, holy. ³¹ οἰκουρός, housekeeper.

Πρὸς Τίτον 2:6

ύποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται: 6 τοὺς νεωτέρους ωσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν: περὶ πάντα σεαυτὸν 7 παρεγόμενος τύπον καλών ἔργων, ἐν τῆ διδασκαλία ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ^{8} ἀφθαρσίαν, ^{9} λόγον ὑγιῆ, ^{10} ἀκατάγνωστον, ^{11} ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ^{12} 8 ἐντραπῆ, $^{^{13}}$ μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. $^{^{14}}$ Δούλους ἰδίοις δεσπόταις $^{^{15}}$ 9 ύποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους ^{16} εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, ^{17} μὴ 10νοσφιζομένους, ε άλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους άγαθήν, ενα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος 10 ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν 11 ἐν πᾶσιν. Ἐπεφάνη 22 γὰρ ἡ 11 χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος ^{23} πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ^{24} ἡμᾶς ἵνα, 12 άρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν ^{25} καὶ τὰς κοσμικὰς ^{26} ἐπιθυμίας, σωφρόνως ^{27} καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ^{29} ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι ^{30} τὴν 13 μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος 20

¹νέος, new, young. ²ὡσαύτως, likewise. ³ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ⁴παρέχω, offer, afford. ⁵ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁶ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ⁻ ἀδιαφθορία, ας, ἡ, incorruptibility, soundness. ⁸ σεμνότης, ητος, ἡ, seriousness, dignity. ⁹ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ¹¹ ὑγιής, whole, healthy. ¹¹ ἀκατάγνωστος, beyond reproach, uncondemned. ¹² ἐναντίος, opposite, hostile. ¹³ ἐντρέπω, turn about, reverence. ¹⁴ φαῦλος, worthless, bad. ¹⁵ δεσπότης, ου, ὁ, master, lord. ¹⁶ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ¹⁻ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ¹² νοσφίζω, rob, set apart. ¹⁰ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ²⁰ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ²¹ κοσμέω, adorn, put into order. ²² ἐπιφαίνω, appear, shine. ²³ σωτήριος, saving, bringing salvation. ²⁴ παιδεύω, teach, educate. ²⁵ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ²⁶ κοσμικός, earthly, worldly. ²⁻ σωφρόνως, soberly, sensibly. ²৪ δικαίως, righteously, justly. ²ョ εὐσεβῶς, in a godly manner, piously. ³⁰ προσδέχομαι, receive, wait for. ³¹ ἐπιφάνεια, ας, ἡ, appearance, appearing.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 2:14

ήμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ 14 πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίση ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε⁵ μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. Μηδείς σου 15 περιφρονείτω.

Υπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς 3 πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, 2 ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Ήμεν 3 γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, άπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακία καὶ φθόνω διάγοντες, στυγητοί, 3 μισοῦντες ἀλλήλους. Ότε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία 3 ἐπεφάνη τοῦ 4

¹λυτρόω, ransom, liberate. ²ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ³περιούσιος, chosen, special. ⁴ζηλωτής, οῦ, ὁ, Zealot, zealot. ⁵ἐλέγχω, convict, reprove. ⁶ἔπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ⊓περιφρονέω, disregard, look down on. δύπομιμνήσκω, remind, remember. ηπειθαρχέω, obey authority, obey one in authority. ¹¹ ἔτοιμος, ready, prepared. ¹¹ ἄμαχος, uncontentious, peaceable. ¹² ἐπιεικής, yielding, gentle. ¹³ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ¹⁴πραΰτης, mildness, gentleness. ¹⁵ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁶ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ¹² δουλεύω, serve, am a slave. ¹δ ἡδονή, ῆς, ἡ, pleasure, lust. ¹⁰ ποικίλος, varied, manifold. ²⁰ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ²¹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²² διάγω, spend one's life, live. ²³ στυγητός, hateful, loathsome. ²⁴χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁵ φιλανθρωπία, ας, ἡ, (loving) kindness, love for mankind. ²⁶ ἐπιφαίνω, appear, shine.

Πρὸς Τίτον 3:5

σωτήρος ήμων θεού, οὐκ ἐξ ἔργων των ἐν δικαιοσύνη ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, 5άλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ^{2} ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ ^{3} παλιγγενεσίας ^{4} καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ὰγίου, οδ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως, διὰ Ἰησοῦ 6 χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῆ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι ^δ 7 γενώμεθα κατ' έλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων 8 βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ΐνα φροντίζωσιν αλών ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά ἐστιν τὰ καλὰ καὶ ἀφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις: 9 μωρὰς ^{13} δὲ ζητήσεις ^{14} καὶ γενεαλογίας ^{15} καὶ ἔρεις ^{16} καὶ μάχας ^{17} νομικὰς ^{18} περιΐστασο: ^{19} εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς ^{20} καὶ μάταιοι. ^{21} Αἱρετικὸν ^{22} ἄνθρωπον μετὰ 10μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν ^{23} παραιτοῦ, ^{24} εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ^{25} ὁ τοιοῦτος, 11καὶ ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος.26

¹σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ²ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ³λουτρόν, οῦ, τό, bath, washing. ⁴παλιγγενεσία, ας, ἡ, renewal, rebirth. ⁵ἀνακαίνωσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ⁶ἔκχέω, pour out, shed. ⁷πλουσίως, richly, abundantly. ⁸κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁹διαβεβαιόομαι, speak confidently, insist. ¹⁰φροντίζω, be intent on, be careful about. ¹¹προΐστημι, rule. ¹²ἀφέλιμος, useful, profitable. ¹³μωρός, foolish, stupid. ¹⁴ζήτησις, εως, ἡ, debate, controversy. ¹⁵γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy. ¹⁶ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁷μάχη, ης, ἡ, fight, conflict. ¹⁸νομικός, pertaining to the law. ¹⁹περιΐστημι, stand around, avoid. ²⁰ἀνωφελής, unprofitable, useless. ²¹μάταιος, vain, useless. ²²αἰρετικός, factious, causing division. ²³νουθεσία, ας, ἡ, admonition, instruction. ²⁴παραιτέομαι, make excuse, refuse. ²⁵ἐκστρέφω, turn aside, pervert. ²⁶αὐτοκατάκριτος, self-condemned.

Byzantine NT

Όταν πέμψω Άρτεμᾶν¹ πρός σε ἢ Τυχικόν,² σπούδασον³ ἐλθεῖν πρός με εἰς 12 Νικόπολιν:⁴ ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.⁵ Ζηνᾶν⁶ τὸν νομικὸν⁻ καὶ 13 Ἀπολλώ⁵ σπουδαίως² πρόπεμψον,¹⁰ ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.¹¹ Μανθανέτωσαν¹² 14 δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι¹³ καλῶν ἔργων προΐστασθαι¹⁴ εἰς τὰς ἀναγκαίας¹⁵ χρείας, ἵνα μὴ ὧσιν ἄκαρποι.¹6

Άσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ¹⁷ ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ Άρτεμᾶς, ᾶ, ὁ, Artemas. ² Τυχικός, οῦ, ὁ, Tychicus. ³ σπουδάζω, hasten, be eager. ⁴ Νικόπολις, εως, ἡ, Nicopolis. ⁵ παραχειμάζω, winter, pass the winter. ⁶ Ζηνᾶς, ᾶν, ὁ, Zenas. ⁷ νομικός, pertaining to the law. ⁸ Άπολλως, ὁ, Apollos. ⁹ σπουδαίως, with haste, diligently. ¹⁰ προπέμπω, send before, send forth. ¹¹ λείπω, leave, leave behind. ¹² μανθάνω, learn, ascertain. ¹³ ἡμέτερος, our, our own. ¹⁴ προΐστημι, rule. ¹⁵ ἀναγκαῖος, necessary, essential. ¹⁶ ἄκαρπος, unfruitful, barren. ¹⁷ φιλέω, love, kiss.